

Az elvetett kocka

-Az utolsó dobás -

Jelen írásom a szíriai polgárháborút bemutató sorozat utolsó részét testesíti meg, mely a harmadik –s egyben utolsó – „oldal” bemutatására vállalkozik. Ez a „polgárháborús fél” nem más, mint a hatalmat a kezében tartó Bassár el-Aszad és rezsimje. Bassár 2000-ben került hatalomra a szintén autokratikus módszerekkel kormányzó édesapja, Háfez¹ el-Aszad halála után. Ahhoz azonban, hogy apja nyomdokaiba léphessen Bassár, a parlamentnek módosítani kellett az elnökség alsó korhatárát a korábbi negyven évről harmincnégyre, így lehetővé téve Bassár el-Aszad indulását, aki a szavazatok 97,2%-ával vált Szíria államfőjévé. A hétéves ciklus lejárta után, 2007-ben ismét hasonló arányban választották elnökké.

Bassár el-Aszad elnökségének első időszakában egyfajta új, reformokkal tarkított irányvonalat képviselt, melynek szerves részét képezte, hogy számos politikai fogolynak adott amnesztiát, valamint lehetővé tette a „reformer” értelmiségiek számára a véleménynyilvánítást és lépéseket tett a sajtó korlátozásainak csökkentése felé is.

Rövidesen azonban be kellett látnia, hogy a reformtörekvései hosszútávon veszélyeztetnék autokratikus elvekre épülő elnöki rendszerét, így a rövid „reform-kirándulás” után visszatért a korábbi politikához, fenntartva az apja által kialakított, a hadseregre és a titkosszolgálatokra támaszkodó rendszert.

Bár politikai és társadalmi szinten visszalépés volt megfigyelhető, a Bassár által képviselt új gazdasági irányvonal, –melynek szintén lételeme a reform – továbbra is megmaradt. Az új elnök ugyanis szakított apja „klasszikus” szocialista politikájával, melynek eredményeként Szíria egyre nyitottabbá vált – elsősorban gazdasági értelemben - az egyre kisebb állami irányítás mellett. Gazdasági téren hivatalosan a „szocialista piacgazdaság” megteremtése került előtérbe, ugyanis több „elfogadott” intézkedés a hazai és a külföldi magánberuházásokat, közöttük magánbankok létrehozását volt hivatott támogatni, valamint elkezdődött az állami szubvenciók leépítése is.²

¹ 1970-ben ragadta magához a hatalmat Háfez el-Aszad, melyben közrejátszott korábbi pártja, a Baasz Párt 1966-os puccsa, mely során az összes többi pártot kiszorította a hatalomból. Háfez ezek után lett védelmi miniszter, majd pedig az ország elsőszámú vezetője.

² Gazdik Gyula – Szíria az „arab tavasz” sodrában, SVKK elemzés, 2012/7, (PDF)

Összegezve tehát a vezetés egyfajta kínai modellt szeretett volna létrehozni, melynek sajátossága, hogy a gazdasági és pénzügyi téren bekövetkezett változásokat összességében nem kapcsolja össze a politikai szféra reformjával.

A polgárháborút közvetlenül kiváltó ok – ahogy előző cikkemben is említettem³ - az „arab tavasz” volt. 2011. márciusában békés tüntetésekkel indult, majd véres fordulatot vett. Az „arab tavasz” szíriai kialakulásában több tényező is szerepet játszott, melyek részletes kifejtésére jelen írásomban nincs lehetőségem. Azonban két dolgot mégis fontosnak tartok kiemelni: a mezőgazdaságot sújtó aszályos időszak és az Aszad-rendszer kétarcúsága. Az időjárás rosszabbra fordulásával az utóbbi évek aszályal tarkított időszakai jelentős gazdasági problémákat okoztak a térségben, különös tekintettel a lakosságra, akiknek a központi vezetés nem sietett a segítségére. Annak ellenére sem, hogy a mezőgazdasági szektor hagyományosan az Aszad-rendszer egyik fő támaszát jelentette.⁴ A második, vagyis a kétarcúság az előzőekben már felvetett gazdasági kettősségre vezethető vissza, nevezetesen, hogy a rendszer sajátosságából fakadóan a bevezetett, óvatos reformok, privatizálások vezettek a rezsim és a társadalom között fennálló „*társadalmi szerződés alapját és a rendszer legitimitációját jelentő antiimperialista és antikapitalista eszme és ideológia erodálódásához*”⁵.

Az Aszad-rezsim sokat veszített a népszerűségéből, így a korábbi társadalmi bázisának egy jelentős részét elvesztette. A társadalmi támogatottság megmaradt része az ország lakosságának mintegy 30%-át jelenti, mely alapvetően a következő népcsoportokból épül fel: alavita (12-13%), keresztény (10%), kurd (4-5%) és drúz (3%). A felsorolt népcsoportok az „arab tavaszt” egyfajta „szunnita revansként” értelmezik, értelmezték, így számukra a „fennmaradás” egyetlen útja az Aszad-rezsim fenntartása.

Az elnök támogatóinak másik köre a hadsereg. Annak ellenére, hogy az ellenzék egyes információi szerint egyre magasabb arányban fordulnak elő dezertálások. A reguláris hadsereg vezetése, valamint a képzett tisztek többsége az alavita kisebbség soraiból kerülnek, kerültek ki, míg az általános sorkötelezettség miatt a közkatonák jelentős része a szunnita népcsoportból érkezik.

A rezsim további – és egyben utolsó- társadalmi bázisát a damaszkuszi és az aleppói középosztály teszi ki. Azok a csoportok, amelyek leginkább profitáltak az Aszad-

³ Az elvetett kő - http://iranytuintezet.hu/sites/default/files/biztpol_cikk_-_az_elvetett_ko-2.0.pdf (2015.07.16.)

⁴ N. Rózsa Erzsébet – Fordulópontot jelent(het)-e az Annan-terv Szíriában? – MKI-elemzések (PDF)

⁵ N. Rózsa Erzsébet – Fordulópontot jelent(het)-e az Annan-terv Szíriában? – MKI-elemzések (PDF); 4. oldal.

féle gazdasági reformokból. Számukra a „leggazdaságosabb” helyzet továbbra is az lenne, ha maradna a helyén a damaszkuszi vezetés.

Miután láttuk az Aszad-rezsim gazdasági és társadalmi beágyazottságát, a következőkben nézzük meg picit részletesebben a kormányerő mellett álló különböző katonai alakulatokat.

Az első – melyről már korábban említést tettem – a **Szíriai Fegyveres Erők** (Syrian Armed Forces). A fegyveres erők a polgárháború kitörése előtt 178 000 főből állt, melyet további 314 000 tartalékos katona erősített. A háború kitörése óta a létszám valahol 220 000 és 280 000 fő között ingadozik, köszönhetően a folyamatos dezertálásoknak. A Szíriai Fegyveres Erők a klasszikus haderőnemi felosztás alapján épül fel, vagyis rendelkezik szárazföldi haderővel, légierővel – mely magába foglalja légvédelmi erőket is – és haditengerészettel. Célja nem is lehetne más, mint az Aszad-rezsim fenntartása és védelme, melyet mi sem fejez ki jobban, hogy a fegyveres erők főparancsnoka továbbra is az elnök, Bassár el-Aszad.⁶

Szintén jelentős szerepelő a térségben a következő fegyveres alakulat, mely a **Forradalmi Gárda**⁷ nevet viseli. A Forradalmi Gárda az egyik legnagyobb létszámú iráni fegyveres erő, katonai elitszervezet, amelynek létszáma mintegy 125 000 főre tehető. Az ország reguláris hadseregétől függetlenül, önállóan működik. Az alakult különlegességét az ország, Irán speciális állami, ideológiai rendszere adja. Ugyanis az iráni politikai-alkotmányos intézményrendszerhez hasonlóan, vagy azon túl az iráni fegyveres erőknél is kettősség figyelhető meg a konvencionális és az „iszlamista” intézmények között.

Ez a fajta kettősség hívta életre a Forradalmi Gárdát, melynek fő feladatköre jelenleg a nemzetbiztonság és az ország belső rendjének biztosítása. Ezen felül direkt vagy indirekt módon számos esetben beavatkozik fegyveres konfliktusokban.

A Forradalmi Gárda egyik különleges feladatokkal foglalkozó alakulta az **al-Quds** erő, mely jelenleg is részt vesz a szíriai harcokban. Maga a csoport mintegy 15 000 főből áll, azonban arról, hogy jelenleg hányan is vesznek részt a harcokban az Aszad-rezsim oldalán, nem lehet pontos adatot elérni. Fegyveres összecsapásokon túl – esetenként aszimmetrikus hadviselést is folytat – az alakulat harcosai elsősorban stratégiai, taktikai tervezésben vesznek részt, valamint a csoport hírszerzési feladatokat is ellát.

⁶ Fact Sheet – Who’s who in the syrian civil war, The Clarion Project, (PDF)

⁷ A szervezetet a magyar sajtóban általában (Iszlám) Forradalmi Gárda vagy a Forradalom Őrei elnevezéssel emlegetik. Angolul: „Iranian Revolutionary Guards”

A harmadik fegyveres csoport, - mely közvetlen kapcsolatban áll **Szíriai Fegyveres Erőkkel**⁸ - a Nemzeti Védelmi Szíriai Erők. Az alakulat – mondhatni – közvetlenül a reguláris erők alá van rendelve, s elsősorban logisztikai feladatokra és kiképzésekre specializálódott⁹. További fontos feladata az egyes tartományokon belül elhelyezkedő helyi, a szír kormányhoz hű milíciák összefogása, koordinálása.

Az alakulat nevét fémjelzi az a 2013-ban felröppent hír, miszerint Homszban a Szíriai Arab Hadsereg Wadi al-Dahab-i kiképzőközpontjában két század erejű alegységet képzett ki, mely csak női katonákból épül fel. A csapat a Lionesses of National Defense nevet kapta.

Az utolsó csoport, mely fegyverével (is) támogatja a rezsim fennmaradását, a **Hezbollah**. A Hezbollah (Isten pártja) hivatalosan 1985-ben jött létre Libanonban, de már három évvel korábban is hajtott végre Izrael-ellenes akciókat az ország egyes területein. A Hezbollah eleinte tisztán katonai ellenálló szervezetként működött, számos támadást hajtottak végre a Libanonban tartózkodó izraeli csapatok ellen. A síita szervezet volt az első a különféle iszlamista ellenálló csoportok között, amelyik öngyilkos merénylőket „használt fel” céljai eléréséhez, valamint rendszeresen alkalmazta az ellenséges katonák elrablásának taktikáját is. A Hezbollah jelen van Szíriában is. Hasszán Naszralláh sejk, a Hezbollah libanoni síita szervezet vezetője felszólította híveit, hogy vegyenek részt a szíriai polgárháborúban. Továbbá kijelentette, hogy *„azoknak, akik arra szólítottak fel minket, hogy vonuljunk ki Szíriából, azt válaszolom: inkább mindannyian menjünk Szíriába... együttműködésre hívom a libanoni hadsereget és a Szíriai Arab Hadsereget”*.¹⁰

A Hezbollah az utóbbi mintegy 2 évben fegyveresek ezreit küldte a szomszédos közel-keleti országba, hogy támogassák a Bassár el-Aszad szíriai elnökhöz hű kormányerők harcát a felkelőcsoportok ellen.

A Hezbollah nemzetközi megítéléshez mindenképpen ki kell emelni, hogy pár évvel azután, hogy hivatalosan is létrejött, az Egyesült Államok a szervezetet felvette terrorszervezeteket nyilvántartó listájára. Tehát terrorista szervezetként volt nyilvántartva egészen 2015. februárjáig, amíg az Egyesült Államok le nem vette a listáról¹¹.

⁸ National Defense Forces & Allied Paramilitary Groups

⁹ Természetesen ez nem azt jelenti, hogy közvetlenül ne venne részt a harcokban is.

¹⁰ Hasszán Naszralláh - <http://hu.euronews.com/2015/02/17/a-hezbollah-fegyveresei-sziriaban-es-irakban-is-harcolnak/> (2015.07.16.)

¹¹ Jelen esetben a szenátusi védelmi jelentésének terrorista veszélyeivel foglalkozó listájáról van szó, hiszen a szervezet az amerikai Védelmi Hírszerző Ügynökség (Defense Intelligence Agency) hasonló listájáról egyelőre még nem került le.

A szíriai polgárháborút taglaló cikksorozatunk lassan a végére ér, azonban a háború megoldása még várat magára. S hogy meddig tartható fenn ez a helyzet? A közismert kínai gondolkodó és hadvezér, Szun-Ce szerint *„még sohasem fordult elő, hogy egy háború, amely sokáig húzódott volna, valaha is hasznára vált volna az országnak... tehát a háborúban a győzelem az, ami fontos, nem pedig az, hogy sokáig bírjuk”*.¹²

S most nézzük számokban, mit is jelent az idézet! A szíriai polgárháború több mint négy éve zajlik, több mint kétszázhuszezer halálos áldozatot követelt, mialatt körülbelül 7,6 millió ember volt kénytelen elhagyni lakhelyét, és csaknem négy millió ember menekült el az országból.¹³

Az Aszad-rezsim pedig csak vár és próbálja körbebástyázni hatalmát. Bassár el-Aszad ugyanis jól tudja, hogy a Nyugat nemzetközi megítélésében ő a rossz, akit le kell győzni, el kell távolítani. De adódott egy különleges helyzet, nevezetesen hogy a háborúban megjelent egy olyan ellenség is, akinek léte sokkal fenyegetőbb az Egyesült Államok és nyugati szövetségeseinek megítélésében, mint ő maga. Ez az Iszlám Állam és dzsihadista társszervei. Az elnöknek így meg kell nyernie a nemzetközi szintén azon szereplőinek kegyeit is, akik a bukását kívánják, kihangsúlyozva azt, hogy az ő rendszerénél sokkal rosszabb is bekövetkezhet Szíriában.

Bassár el-Aszad tehát jól tudja, pontosan egy dobása van, s ez a legutolsó kockavetés...

¹² Szun-Ce: A hadviselés törvényei - <http://mek.oszk.hu/01300/01345/01345.htm#alapelvek> (2015.07.17.)

¹³ Forrás: http://kitekinto.hu/iszlam/2015/04/27/ujabb_erfeszitesek_a_sziriai_valsga_megoldasaert/#.VaiZkvlXqc0 (2015.07.17.)